

Ungdommens
ytringsfrihetsråd

Hvordan står det til med
ytringsfriheten til ungdom
og unge voksne i Norge?

Rapport for Norsk PEN og Fritt Ord
ferdigstilt 18. april 2021

Innhold

Oppgave og målsetning

Del 1: Utfordringer

- 1.1 For høy terskel for å ytre seg
- 1.2 Manglende kunnskap
- 1.3 Forutsigbare mønstre og strukturelle utfordringer
- 1.4 Hets og hatefulle ytringer skremmer unge fra debattene
- 1.5 Det som legges ut på nettet er der «for alltid»
- 1.6 For lite plass til gode diskusjoner
- 1.7 Bekymring for at ytringer tas ut av sammenheng
- 1.8 Manglende tilgang til kunst og kultur
- 1.9 Å bli framstilt som en representant for en gruppe
- 1.10 Ukultur innad i organisasjoner

Del 2: Tiltak

- 2.1 Skole og utdanning
- 2.2 Kunst og kultur i skolen
- 2.3 Sivilsamfunns-, politiske og religiøse organisasjoner
- 2.4 Tips til mediehusene
- 2.5 Tips til ungdom og unge voksne som vil bruke stemmen sin

Dette er Ungdommens ytringsfrihetsråd

Oppgave og målsetning

Ungdommens ytringsfrihetsråd består av 16 unge mennesker med mangfoldig bakgrunn som har bidratt med ulike perspektiver på temaet ytringsfrihet. Prosjektet er initiert av Norsk PEN og Fritt Ord, og Nancy Herz har ledet rådet.

Målet har vært å peke på trender og beskrive utfordringer som begrenser ungdom og unge voksnes ytringsfrihet, og komme med forslag til tiltak som kan gjøre det enklere for ungdom og unge voksne å bruke stemmen sin og engasjere seg i den offentlige debatten.

Rådet har diskutert og kommet med konkrete forslag til hvordan ungdom og unge voksne kan bli bedre i stand til å delta i diskusjoner og debatter. Vi har en felles forståelse av at individer har høyst ulike muligheter til å bruke stemmen sin avhengig av sin identitet, bakgrunn og praktiske begrensninger.

Dette er de viktigste spørsmålene vi har diskutert:

- Hvilke muligheter har ungdom og unge voksne til å påvirke debatter og diskusjoner i offentligheten?
- Hvilke utfordringer står ungdom og unge voksne overfor?
- Hvem kommer til orde?
- Hvem blir utsatt for hersketeknikker? Hvor utbredt er det, og hvordan påvirker det ytringsrommet for ungdom og unge voksne?
- Hvem blir utsatt for hatefulle ytringer? Hvor utbredt er det, og hvordan påvirker det ytringsrommet for ungdom og unge voksne?
- Hva skal til for å styrke ungdom og unge voksnes deltakelse?
- Hva bør spillereglene i den offentlige debatten være?

Vi tar for oss flere arenaer der ungdom og unge voksne er aktive deltakere, og vi bidrar med forslag til å styrke ytringsfriheten på disse arenaene: skole og utdanning, sosiale og tradisjonelle medier, kunst og kultur, og sivilsamfunns-, politiske og religiøse organisasjoner.

Opgaven vi har påtatt oss er å beskrive utfordringer som begrenser ungdom og unge voksnes ytringsfrihet, og å komme med forslag til tiltak som kan gjøre det enklere å bruke stemmen sin. Vi har ikke tatt stilling til hvilke ytringer og meninger som bør være lovlige eller ikke, eller hvilke ytringer som skal fremmes eller ikke. Prinsippet om at ytringsfrihet skal finne sted og være tilgjengelig for alle, i tråd med Grunnlovens paragraf 100, har vært bakteppe for vårt arbeid. Vi baserer oss også på at det er en forskjell mellom den teoretiske og reelle ytringsfriheten. Selv om ytringer ikke forhindres ved loven, kan en dårlig ytringskultur forhindre ytringsfrihet i praksis.

Del 1: **Utfordringer**

Det å ha muligheten til å bruke sin ytringsfrihet er en grunnleggende menneskerettighet. For å oppnå et velfungerende demokrati er det avgjørende at alle grupper og minoriteter i samfunnet er representert i den offentlige samfunnsdebatten og har en mulighet til å bidra med sine erfaringer, utfordringer og løsninger. Alle skal ha muligheten til å bidra med å forme samfunnet rundt seg. Dette er sentralt for å oppnå et samfunn der alle blir hørt og tatt på alvor, også ungdom og unge voksne.

Ungdom og unge voksne er en mangfoldig gruppe med ulike identiteter, opplevelser og erfaringer. Vi representerer en del av dette mangfoldet, men i rollen som rådsmedlemmer representerer vi først og fremst oss selv og våre egne erfaringer. Vi håper og tror at utfordringene og forslagene baserer seg på erfaringer som andre kan kjenne seg igjen i.

I løpet av de fire samlingene har vi diskutert ulike utfordringer, dilemmaer og løsninger innen ytringsfrihet. Blant dilemmaene vi har diskutert er hvilket ansvar man har når man ytrer seg, samt hvilke spilleregler som bør gjelde i den offentlige debatten. Gjennom arbeidet har vi trukket fram ulike perspektiver, og vi har ofte vært uenige om temaer, men vi har vært enige om prinsipper rundt ytringsfrihet. Det er viktig å kunne diskutere med hverandre, og vi ser på det som en del av et sunt uenighetsfelleskap. Vi har vært uenige om sak, men har hatt grunnleggende respekt for hverandre som mennesker.

Målet med rådets arbeid har ikke vært å oppnå full enighet, men å få fram perspektiver på og opplevelser knyttet til bruk av ytringsfriheten på ulike arenaer, blant annet fra diskusjoner, debatter, sosiale medier og organisasjoner.

Å møtes på tvers av synspunkter, ideologier, opplevelser og verdier kan være krevende, men det er et grunnleggende møte i et fritt og demokratisk samfunn. Vi synes at debatt er viktig, og at dialog er enda viktigere. I en dialog går man inn i samtalen med et mål om forståelse, åpenhet, økt kunnskap, og i noen tilfeller enighet om konstruktive løsninger. Dette er fjernt fra det vi observerer i den generelle samfunnsdebatten. Verdien av å lytte, selv til sine motstandere i den offentlige debatten, er grunnleggende for en sunn debatt og en debatt som vil føre til endring. Dagens debattklima åpner ikke alltid for å se ulike opplevelser fra den andres perspektiv. Det handler mer om å bli hørt enn å lytte. Dette bidrar ikke til en sunn debatt og dialog, slik vi ser det.

Det er mange faktorer som begrenser vår deltakelse i diskusjoner og debatter i offentligheten. Når vi nå presenterer de viktigste utfordringene, baserer vi det på egne erfaringer, innspill fra andre ungdommer, og artikler og forskning.

1.1 For høy terskel for å ytre seg

En undersøkelse av kritisk medieforståelse viser at ungdom i Norge sjelden deltar i debatter.¹ 76 prosent av de unge har aldri deltatt i debatter om politikk og samfunnsspørsmål i mediene, som er nesten like høyt som gjennomsnittet for befolkningen generelt (72 prosent). Unge skiller seg fra resten av befolkningen ved at de oftere oppgir en manglende interesse for politikk og samfunn som begrunnelse for lite deltakelse. Samtidig kommer det fram at langt flere unge enn befolkningen for øvrig har diskutert politikk og samfunnsspørsmål i sosiale medier som Instagram, Snapchat og YouTube. En annen faktor som er høyere blant de unge er at de ikke synes de har noe å bidra med.

Det er vår erfaring at det å bruke stemmen i offentligheten kan oppleves som nytt og fremmed for mange ungdommer og unge voksne som ikke er vant til det fra før. Det å være ung kan gi et vanskelig utgangspunkt fordi man ofte mangler et støttenettverk. Som ung kan man for eksempel frykte at man ikke har kunnskapen eller erfaringen som kreves for å delta i det offentlige ordskiftet, eller oppleve å bli avfeid av meningsmotstandere på grunn av ung alder. Dette kan være et hinder for mange som vil ytre seg for første gang. Det kan også føre til at unge i ytterste konsekvens ikke ønsker å fortsette å ytre seg offentlig.

Vi oppfatter at de som snakker først og høyest blir talspersoner for en gruppe, og dermed prioriterer mediene dem fremfor å lete etter nye stemmer.

Resultatet er at det for mange er en høy terskel for å ytre seg i offentligheten.

1.2 Manglende kunnskap

Vi ser tydelig at det er store forskjeller blant unge som ønsker å ytre seg når det gjelder hvilken kunnskap og hvilke verktøy de har.

Hvis man ikke er engasjert i en frivillig organisasjon, et trosamfunn eller et politisk parti på fritiden, er det få arenaer utenfor norsktimene på skolen hvor man får skriveopplæring. Ikke alle vet, eller tenker over, at de kan skrive leserinnlegg i avisen, og enda flere vet ikke hva som skal til for å komme på trykk. Ord som «kronikk» og «leserinlegg» kan høres seriøse og vanskelige ut, og terskelen for å ytre seg blir høy. Her spiller språket mediehusene bruker en viktig rolle. De bør være tydelige på hva som faller inn under «leserinlegg» eller «kronikk», og gjerne tydeliggjøre at alle kan få innlegg på trykk. Det er også viktig at mediehusene gjør denne informasjonen lett tilgjengelig for alle.

Selv om «alle» i teorien kan skrive et leserinnlegg og delta i samfunnsdebatten, er det flere faktorer som gjør at terskelen for å delta i offentlig debatt, for mange, kan oppleves som svært høy. Forskning viser at sosiale medier er en viktig nyhetskilde for ungdom, og at ikke-redaksjonelle og utenlandske medieaktører i høy grad preger medievanene til de unge. Unge bruker tradisjonelle medier som papiravis og radio langt sjeldnere enn befolkningen for øvrig,² men mange av nyhetene som deles på sosiale medier stammer opprinnelig fra tradisjonelle medier på nett.³

Det samme gjelder opplæring i debatteknikk. Utenom samfunnsfagstimer er det i hovedsak de som er medlemmer i frivillige organisasjoner, ungdomspartier eller andre organisasjoner og nettverk som har fått opplæring i dette, og som dermed får en fordel i diskusjoner og debatter. Dette kan føre til en større grad av ulikhet, hvor de som er godt trent til å diskutere i større grad tas på alvor og blir lyttet til.

Vi opplever at det kan være lettere å ytre seg anonymt på sosiale medier, som Jodel, eller å dele en historie på Instagram, enn det er å skrive en kronikk i avisen. Det kan være enklere, og føles tryggere, å engasjere seg på sosiale medier fordi man opplever at terskelen for å ytre seg i tradisjonelle medier er høy. Man kan for eksempel være redd for at man ikke har kunnskap nok om temaet man vil engasjere seg i, eller er redd for å skille seg ut. Vi ser også at leserinnlegg som sjanger for mange unge kan oppleves som utdatert og utilgjengelig, og har foreslått flere tiltak på dette området.

1.3 Forutsigbare mønstre og strukturelle utfordringer

Vi savner representasjon på likt grunnlag i offentligheten av personer som tilhører en eller flere underrepresenterte minoriteter. Alle former for diskriminering bør bekjempes, og det bør legges til rette for at alle skal kunne delta i det offentlige ordskiftet.

Vi vet for eksempel at funksjonshemmede blir utsatt for en systematisk diskriminering i form av fysiske barrierer, som utilgjengelige bygg og transporttjenester, og holdningsmessige barrierer, som å bli stilt lavere forventninger til eller å bli sett på som mindre kompetente. Slike barrierer resulterer ofte i en mangel på de samme mulighetene og rettighetene. Ifølge en undersøkelse gjort av Retriever på vegne av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet slipper innvandrere stadig sjeldnere til som kilder i norske medier. Innvandrere blir omtalt i 6 prosent av alle artiklene i analysen, mens de blir brukt som kilde i kun 2 prosent av artiklene.⁴ Global Media Monitoring Project viser også til at kun 28 prosent av kildene i avisene er kvinner.⁵ Faktorer som utdanningsnivå, maktposisjoner, økonomi og annet som ansees som «suksess», kan også påvirke hvorvidt man kommer til orde eller ikke.

Diskrimineringen minoriteter opplever i samfunnet, kan henge sammen med om man blir hørt og representert, og får en plass ved bordet. Der noen samfunnsgrupper på ulike måter får høre at deres stemme er verdt å lytte til, faller andre utenfor. De som allerede har mye makt og plass i samfunnet, kan fort bli ansett for å ha verdifulle meninger på alle arenaer, på bekostning av marginaliserte grupper. Rådet ser at det kan oppstå selvforsterkende problemer: mange som får henvendelser fra redaksjoner, avslår å komme med uttalelser fordi de ikke føler seg kompetente nok. Det blir derfor ofte de med mest ressurser, som for eksempel relevant kunnskap, nettverk, økonomi og erfaring, som takker ja og får stemmen sin hørt. Samtidig vil ressurser og erfaring være viktige påvirkningsfaktorer for hvordan man håndterer og opplever de potensielle konsekvensene av å ytre seg. Det er et demokratisk problem som oppstår når de med færre ressurser ikke har like gode muligheter til å bruke ytringsfriheten sin.

1.4 Hets og hatefulle ytringer skremmer unge fra debattene

Unge blir stadig mer bevisste på utfordringene man kan møte ved å bruke stemmen sin i offentligheten, for eksempel netthets. Vi har sett mange eksempler på at hets og hatefulle ytringer skremmer ungdom og unge voksne fra å delta i debatten. Mange vegrer seg dermed for å ytre seg offentlig.

Vi ser at ungdom og unge voksne som bruker stemmen sin oftere opplever personangrep, enten det er snakk om deltakelse i mediene, en organisasjon, klasserommet eller forelesnings-salen. Hersketeknikker florerer også mot unge som bruker stemmen sin. Forskning viser at 44 prosent av ungdommer i Norge har opplevd å få negative reaksjoner eller kommentarer når de deler sine meninger. Over halvparten av de som har fått negative reaksjoner, har opplevd å bli latterliggjort, og nær halvparten av dem har fått personkritikk. En tredjedel har opplevd at alder blir brukt mot dem.⁶ I tillegg spiller faktorer som kjønn, kjønnsidentitet, funksjonsnedsettelse og minoritetsbakgrunn en rolle. Vi vet blant annet at én av ti kvinner opplever seksualisert hets,⁷ og kan anta at dette i stor grad også rammer unge jenter i det offentlige ordskiftet.

Det er viktig å se på hvordan hets og hatefulle ytringer rammer folk som har ulike identiteter og kjønn. Forskning tilsier at menn oftest opplever hets på bakgrunn av sine meninger, mens kvinner opplever mer hets på bakgrunn av sitt kjønn. Vi vil understreke at hets mot alle kjønn er uakseptabelt og bør bekjempes. Likestillings- og diskrimineringsombudets rapport «Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett» viser at kvinner er de som i størst grad avholder seg fra å delta i debattene på grunn av den harde og negative tonen som ofte fremtrer i debatter. De mest utsatte gruppene for hat og personangrep på nyhetsmedienes Facebook-sider er politisk aktive personer, særlig kvinner og etniske minoriteter.⁸ Forskningsrapporten Mihá fra 2021 utarbeidet av Universitetet i Tromsø viser at samer opplever fire ganger så mye hets som majoritetsbefolkningen.⁹ En rapport fra Institutt for samfunnsforskning fra 2019 viser at dobbelt så mange LHBT-personer er utsatt for diskriminering og ekskludering som befolkningen for øvrig,¹⁰ og i en undersøkelse gjennomført for Bufdir i 2016 kom det

fram at én av tre funksjonshemmede blir utsatt for hatefulle ytringer.¹¹ Selv ungdom som ikke har opplevd hets direkte, kan bli skremt av hatet andre i gruppen opplever.

Vi synes det er vanskelig å sette en tydelig grense for hvilke ytringer som er skadelige, og hvilke som er en naturlig del av et ytringsrom. Særlig når det gjelder kreative ytringsformer, som humor, satire eller andre kunstformer som omhandler minoriteter, er det utfordrende å sette en grense for hva som er greit og hva som ikke er det. Et dilemma vi vil trekke fram er: hvem sitter med definisjonsmakten?

Noen av oss mener at det må defineres av minoriteten det gjelder, og at man må være varsom når ytringer går på bekostning av en minoritet eller bygger på fordommer og stereotypier. Andre av oss mener at definisjonsmakten må gå begge veier, og at det meste av humor må være tillatt fordi folk har ulike synspunkter når det gjelder hva som er morsomt og hva som er sårende.

Det er en fin linje mellom hva som oppfattes som sårende, men som faller innenfor ytringsfrihetens grenser, og hva som er en krenkelse av menneskeverdet og dermed faller utenfor. Noen faktorer som påvirker denne bedømmelsen, er blant annet det generelle ytringsklimaet i samfunnet. Hvis minoriteter er utsatte og sårbare, og ikke får komme til orde, kan ytringer som omhandler minoriteten være mer skadelig enn hvis det er en god meningsbrytning i samfunnet. Konteksten spiller dermed en viktig rolle.

Manglende kunnskap og tilgang på informasjon er også en utfordring for ytringsfriheten. For eksempel får elever i norsk skole svært lite undervisning om samisk kultur, språk og historie. Vi mener at lite eller ingen kunnskap om urfolk og andre minoriteter kan føre til ubegrunnede fordommer i deler av befolkningen.

1.5 Det som legges ut på nettet er der «for alltid»

En barriere ved å benytte seg av ytringsfriheten er at alt vi legger ut på sosiale medier eller skriver i aviser, er der «for alltid». Det gjelder både leserinnlegg, poster på sosiale medier, kunstneriske bidrag, samtaler som er filmet, podkaster og så videre. Dette kan ha konsekvenser senere i livet, for eksempel når man skal søke jobb eller frivillige verv.

Dette er noe av risikoen ved å delta i det offentlige ordskiftet, inkludert på sosiale medier. Mange, og kanskje særlig unge, kan endre mening over tid, og likevel oppleve at det de sa eller skrev for flere år siden henger igjen. Vi ser at det er høy terskel for å ombestemme seg eller innrømme at man har tatt feil i det offentlige ordskiftet.

Det at offentlige personer, som politikere, stilles til ansvar for noe de sa for ti år siden, kan være forsvarlig om det er relevant for deres politiske stilling. Men det er noe annet når unge, som ikke er i maktposisjoner, blir dømt eller hengt ut for noe de sa for fem år siden. Det bør være rom for å ombestemme seg, angre og tilgi.

Vi opplever at mange studenter vegrer seg for å ta ordet i den offentlige debatten i frykt for at det kan svekke deres omdømme når de senere skal ut i arbeidslivet. Det er en forskjell mellom den teoretiske og den faktiske ytringsfriheten for studenter. Konsekvensene av å stille spørsmål ved faglige «sannheter», kritisere professor og studiested eller gi uttrykk for kontroversielle politiske standpunkter er for det meste sosiale, men det kan også ha konsekvenser for ansettelsesforhold senere. Konsekvensene kan være uthenging i sosiale medier, og det kan gjøre at kostnaden ved å ytre seg kan bli for stor. Når det kommer til hvem som definerer hva som er «lov» og «ikke lov» å si, sitter ofte majoriteten med definisjonsmakten. Det kan være vanskelig å stå imot strømmen.

1.6 For lite plass til gode diskusjoner

Vi ser ofte at elever lærer hva ytringsfrihet betyr i teorien, men ikke hva det betyr i praksis. I skolen settes det ofte av for lite tid til diskusjoner i klasserommet, og når det skjer er elevene usikre på hvordan de kan delta og få sin stemme hørt. I et klasserom kjenner alle hverandre, og det kan oppstå ubehagelige situasjoner dersom elevene diskuterer temaer som tydelig omhandler én eller få elevers opplevelser. Unge er i den spesielle situasjonen at de daglig omgås og må forholde seg til en gruppe mennesker de ikke har valgt selv, som representerer en bredde i samfunnet de muligens ikke vil møte senere i livet, og som, på tvers av bakgrunn, likevel har mange felles opplevelser. Det er dermed særlig viktig å praktisere ytringsfriheten sin, og at disse samtalene og diskusjonene oppleves som opplysende og trygge.

Skolen har en oppdragende rolle overfor elevene, og det er her elever får rom til å danne meninger som ikke er preget av foreldrenes standpunkt. Det er en viktig verdi at skolen skal lære elevene å ta selvstendige standpunkt, diskutere og sette seg inn i andres ståsted. Dette er tett knyttet sammen med en anerkjennelse av at elever er forskjellige og kommer fra ulike miljøer og tradisjoner.

Det er nødvendig å kunne diskutere krevende temaer i et klasserom uten at man tyr til personangrep eller uthenging av enkeltpersoner eller grupper. Rådet mener også at det er for dårlig kompetanse blant lærere i hvordan man burde håndtere og omtale kulturelt mangfold, etniske minoriteter, flerspråklighet og religiøse minoriteter, og flere i rådet har opplevd å bli møtt av lærere som tar med seg sine fordommer inn i undervisningssituasjonen. Lærerens rolle og kompetanse er derfor viktig for å ivareta ytringsfrihet i skolen. Lærere har ikke nødvendigvis verktøyene til å håndtere de vanskelige samtalene eller involvere seg der det trengs, og det kan i noen tilfeller være enklere å gå videre fra en betent diskusjon enn å åpne for at ulike stemmer kommer til orde.

I løpet av 2020 og 2021 har mye av undervisningen på grunnskole, videregående og i høyere utdanning vært digital på grunn av koronapandemien. Det har ført med seg en rekke utfordringer som er unike for digital undervisning. Vi vet at det er flere som ikke ønsker å bruke kamera i digital undervisning, da de har opplevd å bli filmet og at filmene har blitt delt på sosiale medier.

Det er viktig at lærere ikke legger lokk på samtalen, men heller legger til rette for demokratiske meningsutvekslinger og refleksjoner hos elevene. Vi ser ofte at hvilken skole man går på er avgjørende for hvilke meninger og synspunkter elevene mener er ansett som «riktige». Elever på samme skole, og med samme bakgrunn, kan i noen tilfeller gi inntrykk av å mene det samme i frykt for å skille seg ut.

Ytringsfrihet er en grunnleggende verdi i høyere utdanning og forskning som må hegnes om. I søken etter sannhet må alle kunne bli hørt, uansett hvor ubehagelig deres budskap måtte være. Uenighet er et gode og nødvendig for den sannhetssøken som skal finne sted i utdanningen. Et hinder for diskusjoner og meningsutveksling blant studenter kan være at underviserne sitter med mye av definisjonsmakten, både når det gjelder tradisjoner innen ulike fagområder, hvilken informasjon som gjøres tilgjengelig og opplegg i undervisningen. Studiesteder har derfor en viktig rolle når det gjelder å sikre studentene demokratisk deltakelse og innflytelse, og å sørge for at innflytelsen får legitimitet.

På studiesteder kan terskelen for å ta ordet være høy i store forelesningssaler. Årsaken kan være størrelsen på gruppen, frykten for å skille seg ut eller oppleves som for høylytt. Det er ofte opp til hver enkelt foreleser hvor mye tid man gir til diskusjoner, og vi har erfaring med at det er lite rom for diskusjoner innad i forelesninger eller seminarer. Institusjoner for høyere utdanning er uenighetsfellesskap ved at man møter folk med andre meninger enn seg selv. Studenter bør ha verktøy til å stå i uenighet, hvis ikke kan man hindre mange sunne og gode samtaler. Det er derimot uenighet i rådet om hvor mye definisjonsmakt underviserne sitter på, og hvor mye de bør ha.

1.7 Bekymring for at ytringer tas ut av sammenheng

Vi ser stadig eksempler på at elever er bekymret for at deres ytringer skal misforstås dersom de tas ut av sammenheng og blir delt utenfor klasserommet, for eksempel på sosiale medier. Frykten for det påvirker dynamikken i klasserommet og er en sentral problemstilling.

Blant elevene er det så normalt å bruke sosiale medier at man lett kan glemme at det er et verktøy med potensielt veldig mye makt. Vi opplever at lærere har få ressurser til å bekjempe denne ukulturen, særlig når store deler av undervisningen er digital. Mange elever kvier seg dermed for å si hva de mener, og er redde for å fremme en kontroversiell mening i fare for å bli sett ned på eller baksnakket. Det er vanskelig å si noe som strider mot flertallet, i frykt for sosiale konsekvenser.

Vi tror at frykten for at ytringer skal tas ut av sammenheng, eller at bilder og videoer skal deles, ikke er like stor blant studenter som hos skoleelever. Likevel har det vist seg å være en utfordring på universiteter at mange skrur av kamera. Studentene tar dermed i mindre grad del i ulike diskusjoner og debatter, og digitale verktøy fører da til at det å ta ordet blir en større barriere.

Dynamikken er annerledes i digitalt samvær, og det er særlig ubehagelig å ta ordet i andre former enn den tradisjonelle undervisningssituasjonen. Samtidig ser vi at de færreste tar ordet selv når man møtes fysisk på forelesning. Vi mener at holdningen om at «alle kan i prinsippet si det de vil» ikke stemmer. Det blir for eksempel ikke like tilrettelagt for de som er sjenerte eller som ikke vil prate. Det er ofte slik at noen få har sterke meninger, og at de som snakker høyest overdøver de andre. Det er også problematisk hvis noen blir tilegnet meninger de egentlig ikke har, for eksempel på grunn av sin identitet, eller at medelever bruker tidligere ytringer til å sette en person i bås.

En viktig del av å studere er å delta i meningsbrytning og få sine meninger utfordret, og mangelen på diskusjon er en utfordring ved skoler og universiteter.

1.8 Manglende tilgang til kunst og kultur

Kunst og kultur har en viktig funksjon for både samfunn og enkeltmennesker. Ulike kunst- og kulturuttrykk kan blant annet bidra til å skape identitet og tilhørighet, de kan kommentere, kritisere og analysere samfunnet, og gjerne utfordre måten vi ser og forstår verden på.

Hovedbudskapet i den siste kulturmeldingen vedtatt i Stortinget (Meld. St. 6 (2018–2019)) er at et rikt og variert kulturliv er en forutsetning for ytringsfrihet og et velfungerende demokrati. Rådet erfarer at elever i begrenset grad møter ulike former for kunst og kultur gjennom skolen. Det begrensede omfanget fører også til at kunsten de møter, ikke gjenspeiler det mangfoldet som finnes i samfunnet eller egne opplevelser. Undersøkelser viser at kunst- og kulturfeltet er en av de minst likestilte arenaene i samfunnet, og at kjønn, funksjonsvariasjon, klasse, etnisk bakgrunn og seksuell orientering påvirker hvorvidt man har mulighet til å motta og utøve kunst.¹²

Det er en utfordring at ungdom og unge voksne ikke ser seg selv representert i kunsten, og dermed ikke oppfatter at dette er en uttrykksform som de kan benytte seg av. For eksempel: blant de 182 norske filmene i perioden 2013–2018 med ordinær kinodistribusjon var det kun én hoved- og én birolle med en annen seksuell legning, tre hoved- og to biroller med funksjonsnedsettelse, ingen hoved- eller biroller som representerte urfolk eller nasjonale minoriteter, og kun fire hovedroller og seks biroller med innvandrerbakgrunn. Liknende mønstre ser vi også innenfor musikk, scenekunst, litteratur, bildekunst og kunstinstitusjoner.¹³ Et mangfold av forbilder er viktig for ungdommers oppfatninger om egne evner og muligheter. I tillegg er det mange kunstarenaer som ikke er universelt utformet, noe som kan føre til at mange ikke får tilgang til disse arenaene.

Det er vår mening at kunst og kultur som et verktøy for ytringsfrihet er forbeholdt altfor få. Ungdommer har riktignok tilgang til mange internettplattformer, gratis underholdningstjenester og offentlige tjenester som bibliotek og liknende. Men mange kunstarenaer oppleves som utilgjengelige og begrenset for visse samfunnsgrupper.

Selv om den kulturelle skolesekken og liknende tiltak er viktige bidrag for å gi elever kunstopplevelser, mener vi at det er minst like viktig å «bringe elevene til kunsten». Dette gir dem muligheten til å få enda flere kunstinntrykk og -erfaringer. Det kan likevel oppleves skummelt å skulle uttrykke seg gjennom kunst som går mot strømmen og bryter med normer, og å stå fram med tanker og talenter i frykt for at de skal bli stemplet som noe negativt, sært eller eksentrisk. I tillegg er det stadig mindre fokus på estetiske fag i skolen, noe som fører til at elever er mindre bevisste på at de kan bruke kunst og kultur som uttrykksform, og at de blir mindre kjent med ulike uttrykksmåter.

I skolen oppleves litteratur å være prioritert over andre former for kunstuttrykk. Elever blir ikke like fortrolige med ulike retninger innen det visuelle kunstfeltet, eller med ulike sjangere og epoker i musikkhistorien. For mange er det et høyt hinder å oppsøke eller å forstå disse kunstområdene, noe som igjen kan føre til en generell nedvurdering av kunst og kultur som yringsform i samfunnet.

1.9 Å bli framstilt som en representant for en gruppe

Det er mange utfordringer relatert til ytringsfrihet i sivilsamsfunns-, politiske og religiøse organisasjoner, blant annet at enkeltpersoner kan bli tillagt meninger eller egenskaper som er forbundet med de respektive gruppene. Det kan være usikkert hvem man snakker på vegne av, og man kan bli talsperson for en hel gruppe uten å ville være det. Som en del av en gruppe kan man bli stilt til ansvar for alt organisasjonen foretar seg, noe som kan føre til at flere vegrer seg for å organisere seg. Spesielt farlig er det om et individ blir stilt til ansvar for fordommer mot en gruppe mennesker, organisasjon eller forening. Personer som tilhører en minoritet blir oftere enn andre tolket som representanter for sin gruppe på grunn av stereotyping.

Som en del av en gruppe står man sterkere, men man kan også bli beskyldt for å bli kontrollert og ikke være i stand til å tenke selv. Det kan finnes fordommer knyttet til ulike grupper eller organisasjoner, og dette kan skape argumentasjon som er «umulig» å forsvare seg mot, for eksempel påstander om hjernevask.

1.10 Ukultur innad i organisasjoner

Det kan være dårlig ytringskultur innad i en organisasjon som gjør det vanskelig å ytre seg. For eksempel kan en hierarkisk struktur gjøre det vanskelig å si ifra om misbruk av lederposisjoner og uenigheter om ulike standpunkt, verdier, etiske dilemmaer og liknende.

Dårlig kultur kan oppstå i alle organisasjoner. I religiøse organisasjoner er det viktig å skille mellom (personlig) tro og (organisasjons)kultur, og kritikk må være saklig fundert. Det samme gjelder politiske organisasjoner og sivilsamfunnsorganisasjoner. Man bør for eksempel ikke stemple et helt parti, organisasjon eller trossamfunn og deres meninger på bakgrunn av dårlig kultur.

Del 2: Tiltak

2.1 Skole og utdanning

1. Lærere bør bidra til å fjerne terskelen for å ytre seg i plenum, og anerkjenne meninger som er kontroversielle. Hvis elever lar være å si sin mening fordi de ikke tør, så er det et problem. Samtidig er det viktig å huske på at det ikke er slik at alle elever har en klar mening eller ønsker å diskutere eller fremme sin mening, og det bør være rom for dem også. Lærere må formidle at det er greit å være uenige. Læreren har et ekstra ansvar for at elever som ytrer upopulære meninger blir inkludert og ivaretatt i klassemiljøet, men skal hele tiden rettlede i søken etter sannhet. Klasserommet skal oppleves som et trygt rom for uenighetsfellesskap.

2. Vi vil oppfordre lærere til å tenke på hvordan de kan engasjere elever, samt legge rammer og føre samtaler i klasserommet. Det skal være mulig å ytre seg i klasserommet og ha gode diskusjoner. Det må være rom for å ytre seg, og samtidig oppleve at det er greit å være uenig. Lærere bør tilrettelegge for at alle, slik at også de med en funksjonshemming får sagt sin mening eller deltatt i debatter. Lærerens rolle i denne sammenhengen er viktig. Lærere må ha nødvendige kunnskaper og være komfortable med å håndtere tematikk som kan oppleves som vanskelig og ubehagelig. Fremfor å legge lokk på samtalen, bør de møte eventuell uenighet eller ubehagelige utsagn med oppfølgingsspørsmål som bidrar til refleksjon. Lærerne er særlig ansvarlige for at elevene lærer å reflektere kritisk rundt sensitive temaer, og til å oppfordre til å være bevisst på etiske dimensjoner og å ha empati for andre. I tillegg er det viktig at skoler sørger for at elever kan varsle andre voksne på skolen om tilfeller der klassen eller lærer fremmer, f.eks. rasistiske eller diskriminerende holdninger som bidrar til mer fordommer og hets mot utsatte grupper.

3. Det bør gis fyldigere opplæring i å skrive debattinnlegg og delta i diskusjoner på skolen, og gis mer opplæring i kildekritikk på internett og sosiale medier. Gjennom felles spilleregler og godt debattklima vil det være mulig å unngå en rekke personangrep og krenkelser. Det er dermed viktig å styrke den skriftlige kompetansen blant ungdom. Alle bør lære å skrive leserinnlegg i løpet av ungdomsskolen.

4. Skolen kan og bør legge til rette for diskusjoner og debatter som én av flere metoder for å lære pensum.

5. Det bør skapes flere arenaer utenfor klasserommet og forelesningssalen for felles diskusjon. Studentmediene er en slik arena. Disse er plattformer for ytring og gir studenter mulighet til å rette et kritisk søkelys på institusjonene. Vi oppfordrer utdanningsinstitusjonene til å legge til rette for studentmediene og støtte deres aktiviteter.

2.2 Kunst og kultur i skolen

1. Mer fokus på kunst og kultur på ungdomsskole og videregående skole, både når det gjelder å oppleve andres kunst, og å skape kunst selv. Det må gjøres på måter som oppleves som relevante for ungdommer, og som hjelper elever med å finne sitt individuelle uttrykk.
2. Gjøre ressurser og stipender tilgjengelige for flere. Andre søknadsformer enn de tradisjonelle, skriftlige kan bidra til at flere tør å søke.
3. Løfte fram et mangfold av forbilder innen ulike kunst- og kulturuttrykk som elevene kan speile seg i. Vise fram bredden av ulike stemmer og uttrykksformer innenfor kunst og kultur.
4. Sørge for at kunst og kultur når ut til flere elever, og for at disse arenaene er universelt utformet.
5. Det finnes mange ressurser som er til for å støtte ungdom som vil drive med kunst, men dette er ikke alltid like godt kjent. Mer informasjon og kunnskap om dette i skolen kan hjelpe elevene godt på vei.
6. Lære barn og unge mer om urfolk og minoriteters kultur, som for eksempel samisk kultur.

2.3 Sivilsamfunns-, politiske og religiøse organisasjoner

1. Vi vil oppfordre organisasjoner til å invitere folk med ulike bakgrunn inn i organisasjonen, slik at flere får benytte seg av de mulighetene som finnes for å møte likesinnede, få opplæring i debatteknikk og ha en organisasjon i ryggen når man ytrer seg.

2. Det bør tilstrebes å ha gode kanaler hvor man kan si ifra, varsle og gi tilbakemelding dersom man opplever noe ugreit i organisasjonen. Gjør det så lett og tilrettelagt som mulig.

- a) Det må være godt kjent i organisasjonen hvem man kan henvende seg til og snakke med, og det er viktig at unge etablerer tillit til vedkommende.
- b) De som uttaler seg i det offentlige ordskiftet på vegne av organisasjonen, bør ha faste kontaktpersoner innad i organisasjonen som har ansvaret for oppfølging.

3. Arbeid bevisst for et meningsmangfold innad i en organisasjon.

- a) Vær bevisst på at alle som ønsker det må få komme til orde.
- b) Meningsmotstandere er ikke fiender. Vis respekt for de som har andre meninger, og husk å skille mellom person og sak.
- c) Gransk den interne organisasjonskulturen:
 - Er organisasjonen mangfoldig?
 - Gjenspeiles mangfoldet i styrer og verv?
 - Hvem får plass rundt bordet når interne saker diskuteres?
 - Hvilke tabuer eksisterer?
 - Sprer kulturen positivitet eller negativitet? Hva spesifikt bygger opp eller ned?
 - Færre lekkasjer innad og utad, særlig om fortrolige temaer, skaper et større ytringsrom.
 - Er organisasjonens møteplasser universelt utformet og tilgjengelige for alle?

4. Det bør være opplæring i hvor og hvordan man aktivt bruker ytringsfriheten. Det kan jevne ut forskjeller slik at alle har mulighet til å ytre seg.

5. Vær bevisst på at du alltid er en rollemodell for noen, og at det du gjør og sier har betydning. Det kan være vanskelig for en 18-åring å se at man er et forbilde for en 13-åring. Noe passer seg ikke å gjøre eller si når man er i en maktposisjon, selv om det i andre sammenhenger er greit. Da er det viktig at man er bevisst på at man som rollemodell har en viss makt.

2.4 Tips til mediehusene

1. Debattredaksjoner må ha bedre oppfølging av debattanter. De burde ha en gjennomgående kontakt med debattanten gjennom hele prosessen. Dette gjelder særlig hvis det er en åpenbart uerfaren debattant. Unge og de som «debuterer» i samfunnsdebatten bør bli ekstra ivaretatt, da de i motsetning til for eksempel ungdomspolitikere ofte ikke har et nettverk eller støtteapparat rundt seg.
2. Journalistene må i forkant av publisering gjøre unge skribenter forberedt på hva man kan forvente når man ytrer seg. De bør snakke om hvilke konsekvenser kronikken eller ytringen kan få for debattanten, særlig hvis vedkommende er ung og tar opp temaer som erfaringsmessig kan være betente.
3. De unge må gjøres oppmerksomme på at det de ytrer blir søkbart, og at folk kan kontakte dem. De må også gjøres klar over at det kan oppstå medieoppslag rundt ytringen.
4. De må samtidig være klar over at det kan bli mye omtale rundt saken, og at det ikke er farlig. Motstemmer kan oppstå, og det er greit å være uenig. Men de skal ikke finne seg i hets, og bør aktivt søke hjelp om de blir utsatt for dette.
5. Mediehusene bør i større grad være tilgjengelige for debattanter som utsettes for ubehagelige opplevelser, samt tydeliggjøre at de må si ifra til journalistene om de opplever dette. Redaksjonene bør gi tilbud om oppfølging til de unge hvis det blir for tøft.
6. Det bør skapes et nettverk der unge kan dele sine opplevelser og støtte hverandre, og der profilerte samfunnsdebattanter kan dele opplevelser og råd.
7. Mediene bør fortsette å overvåke og redigere kommentarfelt på nett, og skru dem av dersom det er nødvendig. Kommentarfeltene på mediens nettsider og deres sosiale medier er ikke alltid konstruktive, og de kan være et arnested for hets.

8. Terskelen for å delta i den offentlig debatten må senkes. Det skal ikke være nødvendig å være ungdomspolitiker for å få spalteplass, og dette bør mediene være ekstra oppmerksomme på, særlig når man ikke lærer mye om det på skolen.

9. Mediene har et ansvar for å la ulike minoriteter komme til orde og vise fram mangfoldet, også innad i minoritetsgruppene.

10. De redaksjonelle mediene bør legge til rette for at man skal kunne uttrykke sin mening gjennom andre formater, f.eks. videosnutter, animerte leserinnlegg eller tegning. Det vil gjøre det lettere for unge som er usikre på å ytre seg skriftlig. Denne formen er også mer populær blant unge med tanke på den digitale verden vi lever i.

2.5 Tips til ungdom og unge voksne som vil bruke stemmen sin

1. I en diskusjon/dialog bør man alltid prøve å forstå hva meningsmotstanderen mener. Ikke baser din kritikk på noe du antar at vedkommende mener.
2. Diskuter sak, ikke person.
3. Undersøk om det finnes organisasjoner eller grupper som er interessert i det samme som deg. Står man sammen, blir terskelen lavere for å engasjere seg.
4. Det er mange måter å bruke stemmen sin på! Det enkleste er å snakke med familie og venner om det man er engasjert i. Så kan man etter hvert organisere seg, lage kampanjer, lage kunst, bruke sosiale medier, skrive kronikk og så videre. Ikke alle saker trenger å være store for å være viktige. Alle har unike erfaringer som samfunnet kan ha nytte av, men det kan man ikke vite før man har delt dem med andre.
5. Tenk: hva kan jeg bidra med i denne saken? Vil diskusjonen bli bedre med mine synspunkter? Burde jeg lytte til andre og lære mer av andre før jeg tar et standpunkt? Hvordan kan jeg uttrykke meg slik at andre kommer til å forstå hva jeg mener?
6. Bruk tid på å finne kilder og faktasjekke egne påstander. Tenk på potensielle motreaksjoner og gode argumenter mot disse. Da er du bedre rustet dersom en debatt skulle oppstå.

Noter

1. *Kritisk medieforståelse i den norske befolkningen*. Undersøkelse fra Medietilsynet, 2019. https://www.medietilsynet.no/globalassets/dokumenter/rapporter/kritisk-medieforstaelse-undersokelser-2019-2020/200326-kritisk_medieforstaelse_samlerapport-oppdateret-sidetall-27_mars.pdf

2. *Kritisk medieforståelse i den norske befolkningen*. Undersøkelse fra Medietilsynet, 2019. https://www.medietilsynet.no/globalassets/dokumenter/rapporter/kritisk-medieforstaelse-undersokelser-2019-2020/200326-kritisk_medieforstaelse_samlerapport-oppdateret-sidetall-27_mars.pdf

3. Hallvard Moe, Jan Fredrik Hovden, Brita Ytre-Arne, Tine U. Figenschou, Torgeir U. Nærland, Hilde Sakariassen og Kjersti Thorbjørnsrud, 2019. *Informerte borgere? Offentlig tilknytning, mediebruk og demokrati*. Universitetsforlaget, Oslo. Side 82.

4. *Innvandring og integrering i norske medier 2017*. Analyse utført av Retriever på oppdrag fra Integrerings- og mangfoldsdirektoratet. <https://www.imdi.no/contentassets/249dbcbd7eb948f89e12744258a2332e/innvandring-og-integrering-i-norske-medier-2017.pdf>

5. Forskningsnyheter ved Oslo Met, 2021. «Kvinner er fortsatt underrepresentert i media». Intervju med professor Elisabeth Eide. <https://www.oslomet.no/forskning/forskningsnyheter/kvinner-underrepresentert-media>

6. Tone Wilhelmsen Trøen, stortingspresident: «Mange unge sier noe annet enn det de mener». Innlegg i Nettavisen, 11. februar 2021. <https://www.nettavisen.no/norsk-debatt/mange-unge-sier-noe-annet-enn-det-de-mener/o/5-95-179692>

7. Amnesty International: «Netthets truer ytringsfriheten». Artikkel på organisasjonens nettsider, 2018. <https://amnesty.no/netthets-truer-ytringsfriheten>

8. Likestillings- og diskrimineringsombudet, 2017: Hatefulle ytringer i offentlig debatt på nett. https://www.ldo.no/diskriminert_aldstart/nyheter-og-fag/brosjyrar-og-publikasjonar/rapporter/fb-rapport/

9. Unge samers psykiske helse. En kvalitativ og kvantitativ studie av unge samers psykososiale helse, 2021. <https://uit.no/project/miha/publikasjoner>

10. «En av fire LHBT-personer opplever hets», artikkel, Kilden - kjønnsforskning.no, 26. februar 2019. <https://kjoennsforskning.no/nb/2019/02/En-av-fire-lhbt-personer-opplever-hets>

11. «Hver tredje funksjonshemmet har opplevd hatefulle ytringer», artikkel, handikappnytt.no, 2. desember 2016. <https://www.handikappnytt.no/hver-tredje-funksjonshemmet-har-opplevd-hatefulle-ytringer/>

12. «Hvordan ser norsk kulturliv ut?», artikkel, nettsiden balansekunst.no, udatert. <https://balansekunstprosjektet.no/statistikk>

13. «Hvordan ser norsk kulturliv ut?», artikkel, nettsiden balansekunst.no, udatert. <https://balansekunstprosjektet.no/statistikk>

Dette er Ungdommens yringsfrihetsråd

I løpet av fire samlinger høsten og våren 2020–2021 har rådet lært om yringsfrihet og deltakelse i det offentlige ordskiftet, og diskutert og vurdert ungdommer og unge voksnes utfordringer og muligheter når det gjelder å benytte seg av yringsfriheten i dagens yringsklima. Rådet har fokusert på yringsfrihetens kår for unge mellom 13 og 26 år som bor i Norge.

Rådet består av Nancy Herz (leder), Anna Malkenes, Samara Isak, Agnes Nordvik, Katrine Opheim, Oliver Stavik, Sara El-Hasan, Marianne Knudsen, Bibi Fatima Musavi, Haydarali Nawrozi, Henrik Stokken, Nikita Amber Abbas, Steve Contreras, John-Egil Svinsås Johansen Magga, Eliana Hercz, Sheila Feruzi Kassim. Ask Alekski Berglund bidro i prosjektet fram til februar 2021. Nedenfor finnes informasjon om rådets medlemmer.

Rådet har møttes gjennom fire helgesamlinger. Den første var fysisk, og de tre påfølgende var digitale på grunn av koronapandemien. Det har vært arbeidet både i plenum og grupper på samlingene, i tillegg til gruppearbeid og innspill mellom samlingene. Rådet har møtt innledere som har belyst ulike temaer og kommet med innspill. Rådets leder og arbeidsgruppen fra Norsk PEN og Fritt Ord har bidratt med program og tilrettelegging og innspill til rapporten. Fra Norsk PEN bidro Hege Newth, Ingeborg Kværne og Siri Engerud, fra Fritt Ord bidro Anne-Lise Sognnes og Joakim Lie.

Vi vil takke alle dem som har delt sin kunnskap, og inspirert og utfordret oss som innledere for rådet: Lill Salole, Vilde Jalleni Tennfjord, Kjersti Løken Stavrum, Knut Olav Åmås, Selma Moren, Faten Mahdi al-Hussaini, Christine Marie Jentoft, Sigrid Bonde Tusvik, Ingeborg Senneset, Espen Ottesen, Bjørn Hatterud, Benyamin Farnam, Ánde Somby, Sigrid Sollund og Arina Amir.

Nancy Herz (f. 1996) er leder av rådet. Hun er for mange kjent som forfatter av bøkene *Skamløs* og *Skal du ikke gifte deg snart?* og som en av «De skamløse jentene». For sitt engasjement har de blant annet mottatt Fritt Ords Honnør og Skamløs-prisen. Herz har engasjert seg i temaer som ytringsfrihet og retten til å leve fritt, og deltar ofte i samfunnsdebatten.

Nikita Amber Abbas (f. 2001) er født og oppvokst i Oslo, med pakistansk bakgrunn. Hun har studert til å bli barne- og ungdomsarbeider med studiekompetanse, og jobber nå på Universitetet i Oslo. Hun har hatt verv i bl.a. Plan International, Ungdommens rettighetsorgan, Norges Handikapforbund Ungdom, Ungdomstelefonen, Press – Redd Barna Ungdom og Ungdomsrådet for Oslo universitetssykehus.

«Jeg vil være en stemme for alle de som ikke får brukt sin. Jeg vil at alle skal bli hørt, uavhengig av hvem de er eller hvor de bor.»

Steve Contreras (f. 1995) kommer fra Oslo, men bor i Bergen. For tiden går han siste året sitt i filosofi og tredjeåret i rettsvitenskap ved Universitetet i Bergen. Gjennom studiet har han vært engasjert som city manager for Future Leaders Bergen og prosjektleder for Innorett-dagene, en konferanse om teknologi og juss.

«Mitt perspektiv som jeg vil ta med i ytringsfrihetsrådet er at jeg vil utfordre folks 'sikre' kunnskaper og skape en mer ydmyk tilnærming til den.»

Sara El-Hasan (f. 1999) er norsk-syrer, og går nå sitt siste år på bachelorprogrammet i statsvitenskap ved Universitetet i Oslo. Hun har vært elevrådsleder for Oslos største videregående skole Kuben.

«Det som motiverer meg mest til å være med i dette rådet er at frihet har ulike former, og det å kunne ytre seg fritt uansett omstendighet er en av dem. Å kunne ytre seg fritt om viktige, og ikke minst sårbare temaer, er ikke enkelt. Dette særlig for unge voksne som har en flerkulturell bakgrunn, slik som meg. Det er en stemme inni meg som jeg vil prøve å ta i bruk, og trosse utfordringene med.»

Eliana Hercz (f. 1995) kommer fra Oslo. Hun er inne i sitt siste år av en master i religion og samfunn ved Universitetet i Oslo. De siste årene har hun vært engasjert i brobyggings- og dialogarbeid i skolen gjennom prosjektet Jødiske veivisere og som prosjektkoordinator for Dialogpilotene. Der har hun jobbet med temaer som identitet, fordommer, utenforskap, rasisme og antisemittisme.

«En fellesnevner i dette arbeidet har vært å fremme bevissthet rundt forholdet mellom ytringsfrihet og ytringsansvar, en problemstilling jeg ser fram til å jobbe med i Ungdommens ytringsfrihetsråd.»

Samara Isak (f. 2002) er født i Somalia, og kom til Norge da hun var ett år gammel. Hun går i tredje klasse på videregående skole, studiespesialisering. Hun har blant annet brukt stemmen sin gjennom leserinnlegg i Aftenposten.

«For meg er det viktig å vise at vi unge ikke tar ytringsfriheten for gitt.»

Sheila Feruzi Kassim (f. 1994) er født i Bergen og oppvokst både i Norge og Tanzania. Hun jobber nå som aspirant hos *Mer Film i Vest*. I tillegg til dette er hun en del av kunstkollektivet Oi og Vuma Projects, hvor hun jobber tett med utfordringer innenfor ytringsfrihet blant synlige minoriteter.

«Jeg har selv beveget meg fra høy grad av selvsensur til en bevissthet rundt ytringsfrihet og deltakelse. Gjennom ungdommens ytringsfrihetsråd ønsker jeg å bidra med refleksjoner rundt dette, og samtidig lære mer om hvordan å inkludere og engasjere flere i offentlig debatt.»

Marianne Knudsen (f. 1999) er fra Trondheim, og studerer sosiologi. Hun er leder i Norges Handikapforbund Ungdom, ambassadør for ungdomskampanjen Stopp hatprat og leder podkasten *Hemma*.

«Jeg er både skeiv og funksjonshemmet, og ønsker derfor å bruke muligheten til å bidra med viktige minoritetsperspektiver inn i arbeidet med ytringsfrihet.»

John-Egil Svinsås Johansen Magga (f. 1995) kommer fra Tromsø. Han studerer for tiden statsvitenskap på Universitetet i Tromsø. Han har hatt verv i Unge Venstre, Tromsø Venstre, Norske Samers riksforbund, den samiske ungdomsorganisasjonen Noereh.

«Med min samiske identitet er jeg veldig opptatt av at urfolks stemmer blir hørt i dette arbeidet.»

Anna Malkenes (f. 2004) bor på Bøler og går første året på videregående skole i Oslo. Hun har engasjert seg politisk siden hun var 11 år gammel. Hun er født på Tøyen og har gått på ungdomsskolen både i Bremanger i Sogn og Fjordane og på Skullerud, øst i Oslo.

«Dette gir meg en erfaringsbakgrunn som kan bringe viktige perspektiver til arbeidet i Ungdommens yringsfrihetsråd.»

Bibi Fatima Musavi (f. 1998) er født og oppvokst i Oslo, og har en bachelorgrad i journalistikk fra OsloMet. Hun jobber for tiden som journalist i NRK, og har tidligere erfaring som debattjournalist fra VG. Hun er også medlem i Den norske UNESCO-kommisjonen.

«Jeg ønsker å være med i rådet fordi jeg ønsker å styrke ungdommers stemme i samfunnsdebatten, særlig ungdom med flerkulturell bakgrunn.»

Haydarali Nawrozi (f. 1998) kom til Norge som enslig mindreårig asylsøker for åtte år siden, og bor nå i Drammen. Han tar en bachelorgrad i statsvitenskap ved Universitetet i Sørøst-Norge.

«Gjennom å ytre oss kan vi uttrykke oss og utveksle ideer og meninger. Jeg er vokst opp i et samfunn hvor det å ytre seg var veldig begrenset og tøft, og derfor føler jeg det er ekstra viktig med yringsfrihet.»

Agnes Nordvik (f. 2002) er fra Oslo, og går siste året på videregående skole. Som 13-åring begynte hun å delta i samfunnsdebatten, og i dag har hun flere verv, blant annet som leder for Arbeiderpartiets likestillingskampanje.

«Vi er mange som opplever netthets og det er et demokratisk problem. Vi trenger en samfunnsdebatt hvor alle slipper til!»

Katrine Opheim (f. 1999) kommer fra Tromsø og Kirkenes. Nå bor hun i Oslo og studerer Internasjonale studier på Universitetet i Oslo. Tidligere har hun studert to år i Kina, ved United World College of Changshu China. På fritida lager hun feministisk studentradio i Radio Nova.

«Jeg er opptatt av taushetskultur knyttet til tabubelagte temaer og strukturelle utfordringer rundt ytringsfrihet.»

Oliver Stavik (f. 1999) har vokst opp i en bygd på Romsdalskysten, men bor nå i Trondheim. Han studerer Industriell økonomi og teknologiledelse ved NTNU. Tidligere har han studert juss ved Universitetet i Oslo og jobbet for Norsk-Tysk Handelskammer.

«Jeg takket ja til å sitte i rådet fordi ytringsfriheten ikke er – og skal heller ikke være – behagelig. Derfor må den hele tiden beskyttes mot intolerante mennesker.»

Henrik Stokken (f. 1996) kommer fra og bor i Kråkstad, utenfor Ski. Han har fagbrev som mediegrafiker og studerer nå samfunnsøkonomi ved Universitetet i Oslo. Har tidligere jobbet som prosjektmedarbeider i tankesmien Civita.

«Jeg ønsker å fremme synet til unge kristne, særlig rundt spørsmål om hvordan man skal møte mennesker med ulike livssyn i samfunnet.»

NORSK PEN

Norsk PEN er en ideell og uavhengig medlemsorganisasjon som jobber for ytringsfrihet. Organisasjonens mål er at alle skal ha rett til å ytre seg fritt. Norsk PENs oppgave er å vokte, reagere og aksjonere der ytringsfriheten kommer under direkte eller indirekte press – på kort og lang sikt. De jobber konkret for fengslede og forfulgte kollegaer internasjonalt, samtidig som de holder et våkent overblikk over ytringsfrihetssituasjonen i Norge. Slik ønsker Norsk PEN å bidra til økt allmenn bevissthet og kunnskap om verdien av fri debatt og ytringskultur.

FRITT ORD

Fritt Ord er en allmenntilgjengelig privat stiftelse som arbeider for å fremme ytringsfrihet, offentlig debatt, kunst og kultur. Stiftelsen Fritt Ords fremste formål er å verne om og styrke ytringsfriheten og dens vilkår i Norge, særlig ved å stimulere den levende debatt og den uredde bruk av det frie ord.